

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Hege Cathrine Sæther

Bacheloroppgave

Når ettåringen begynner i barnehagen

When one- year- old children starts kindergarten

Samlingsbasert barnehagelærerutdanning 2014-2017

Vår 2017

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage JA NEI

Norsk sammendrag

Tittel: Når ettåringen begynner i barnehagen.	
Forfatter: Hege Cathrine Sæther	
År 2017	Sider 37
Emneord: Tilvenningsperioden, trygghet, tilknytning, omsorg, overgangsobjekt og foreldresamarbeid.	
Sammendrag: <p>Denne oppgaven vil se nærmere på hva personalet i barnehagen bør fokusere på når de tar imot både barn og foreldre ved oppstartsperioden i barnehagen. Hvordan det kan legges til rette for at tilvenningen i barnehagen skal bli en trygg og god periode som skaper broer mellom hjem og barnehage.</p> <p>Jeg vil belyse dette ut ifra relevante teori og gjennom en empirisk undersøkelse i form av intervju av to pedagogiske ledere.</p> <p>Resultatene i undersøkelsen viser at de pedagogiske lederne er reflekterte rundt hvordan det jobbes i og med oppstartsperioden. Jeg opplever at fagspråket brukes i liten grad, men at informantene likevel er bevisste rundt sine handlinger.</p>	

Engelsk sammendrag

Title: When one- year- old children starts kindergarten	
Authors: Hege Cathrine Sæther	
Year: 2017	Pages: 37
Keywords: Starting up phase, safety, attachment, care, transitional and parental cooperation	
Summary: <p>This bachelor task will look in to what the staff in the kindergarten should focus on when they treat both children and parents when starting up phase. How it can be made sure that the starting up phase in the kindergarten is going to be a safe and good period that creates bridges between home and kindergarten.</p> <p>I will elucidate this from relevant theory and through an empirical survey in the form of interview of two educational leaders.</p> <p>The results of the survey show that the educational leaders are reflecting what works during the starting up phase. I experience that the language for special purposes is used to a limited extent, but the informants are still aware of their actions.</p>	

Forord

Da er min tid som barnehagelærerstudent ved veis ende. Det har vært tre lærerike og spennende år, men også en krevende og tøff tid. Men alt i alt vil jeg nok se tilbake på denne tiden, som en fin reise som har gitt meg mye ny bagasje i form av teoretisk kunnskap og nye erfaringer. Denne bacheloroppgaven har gitt meg mulighet til å fordype meg i noe jeg synes er interessant og har vært en spennende avslutning på studiet.

En stor takk til intervjupersonene som stilte opp til intervju og delte sin kunnskap og erfaring med meg, jeg setter stor pris på at dere tok dere tid til dette. Jeg vil også rette en takk til intervjupersonenes barnehager som la til rette for dette i arbeidstiden.

Tusen takk til min veileder Inger H. Svaland for all hjelp, konstruktive tilbakemeldinger, nyttige tips og støttende samtaler under veiledningen denne våren. Dette har jeg satt stor pris på og lært mye av.

Tusen takk til mine nærmeste studie venner, Anna Kjellgren, Øyvind Skogen og Siv Østmo. Takk for gode samtaler og mye latter. Studie tiden hadde ikke vært det samme uten dere.

Vibeke, takk for lånet av relevant litteratur.

Elise, snille du som stiller opp og leser korrektur enda du har mer enn nok selv. Tusen takk, jeg er veldig takknemlig for all hjelp og setter stor pris på deg.

Sist men ikke minst, min kjære familie. Cassandra, Cornelia og Christoffer, til tross for at dere synes det har vært kjedelig at jeg har vært mye borte, har dere hele tiden heiet på meg. Og jeg er så takknemlig og heldig som har dere.

Morten, min kjære samboer som «kastet alt han hadde i henda» for at jeg skulle få denne muligheten. Jeg er evig takknemlig for all støtte og oppmuntring, TUSEN TAKK.

Min snille mor som har hjulpet til med barnepass og støttet meg hele veien. Jeg er heldig som har dere alle og er veldig glad i dere.

Hamar 23. Mai 2017

Innhold

NORSK SAMMENDRAG	2
ENGELSK SAMMENDRAG	3
FORORD	4
INNHold	5
1. INNLEDNING	7
1.1 PROBLEMSTILLING	7
1.2 AVGRENSNING AV OPPGAVEN	8
1.3 OPPGAVENS OPPBYGGING	8
2. TEORI	9
2.1 TILVENNING	9
2.2 TRYGGHET OG TILKNYTNING	10
2.3 OVERGANGSOBJEKT	12
2.4 OMSORG	12
2.5 PRIMÆRKONTAKT	14
2.6 FORELDRESAMARBEID	14
3. METODE	16
3.1 INTERVJU SOM METODE	16
3.2 GJENNOMFØRING OG ETISKE BEGRUNNELSER	17
3.3 FEILKILDER	18
3.4 VALIDITET OG RELIABILITET	18
4. RESULTATER OG DRØFTING	19
4.1 KATEGORI 1: DET FØRSTE MØTET MED BARNEHAGEN	19

4.1.1	<i>Resultater, det første møtet med barnehagen.</i>	19
4.1.2	<i>Drøfting, det første møtet med barnehagen.</i>	20
4.2	KATEGORI 2: TILVENNINGSPERIODEN	21
4.2.1	<i>Resultater, tilvenningsperioden.</i>	21
4.2.2	<i>Drøfting, tilvenningsperioden.</i>	23
4.3	KATEGORI 3: FORELDRESAMARBEIDET	25
4.3.1	<i>Resultater, foreldresamarbeid.</i>	25
4.3.2	<i>Drøfting, foreldresamarbeid.</i>	26
4.4	KATEGORI 3: OMSORG	27
4.4.1	<i>Resultater, omsorg.</i>	27
4.4.2	<i>Drøfting, omsorg.</i>	28
4.5	KATEGORI 5: OVERGANGSOBJEKT	28
4.5.1	<i>Resultater, overgangsobjekt.</i>	28
4.5.2	<i>Drøfting, overgangsobjekt.</i>	29
4.6	KATEGORI 6: RAMMEBETINGELSER	29
4.6.1	<i>Resultater, rammebetingelser.</i>	29
4.6.2	<i>Drøfting, rammebetingelser.</i>	30
5.	OPPSUMMERING	31
	LITTERATURLISTE	33
	VEDLEGG 1: INTERVJUGUIDE	36
	VEDLEGG 2: FØLGESKRIV	38

1. Innledning

Etter å ha jobbet noen år på småbarnsavdelinger, har jeg erfart at ingen tilvenning er lik. Dette er noe jeg synes er interessant, da det er mange hensyn som skal tas og ulike behov som imøtekommes. Jeg vil derfor i denne oppgaven se nærmere på hvordan det legges til rette for tilvenningsperioden, når ett- åringen begynner i barnehagen. Jeg har benyttet meg av intervju og vil derfor få informantenes perspektiv på dette. I den nye *rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* (2017) som trer i kraft i august er det økt fokus på tilvenningen i barnehagen, og det står:

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære. (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 13)

Slik jeg oppfatter det, så legges det føringer for hvordan man skal jobbe med tilvenningen i barnehagen. Jeg ønsker gjennom denne oppgaven å få en dypere forståelse av tilvenningsperioden, da jeg anser dette som en viktig del av arbeidet i barnehagen.

1.1 Problemstilling

Etter mye refleksjon og flere ulike innfallsvinkler på problemstillingen valgte jeg å inkludere hele personalet. Det er ulike arbeidstitler i en barnehage, og alle bidrar med å legge til rette for at tilvenningen skal bli til det beste for barna, så min problemstilling ble;

Hvordan kan personalet legge til rette for en trygg og omsorgsfull tilvenningsperiode for ett- åringen?

Problemstillingen gir rom for ulike tolkninger av begreper. I denne oppgaven bruker jeg «Personalet» som en fellesnevner siden ikke alle ansatte er pedagogisk utdannet.

«Legge til rette», brukes om hvordan personalet organiserer tilvenningsperioden.

Med «Trygg og Omsorgsfull» menes et miljø som er preget av trygghet og nærhet i form av at personalet er nærværende og imøtekommende.

«Ettåringen» er en fellesbetegnelse på de yngste barna.

«Barnehagen» brukes i denne oppgaven om en småbarnsavdeling for barn i alderen 0-3 år.

1.2 Avgrensning av oppgaven

På grunn av oppgavens omfang, har jeg valgt å avgrense oppgaven til å ha fokus på de tre første dagene barnet er i barnehagen. Av erfaring mener jeg selv at tilvenningsperioden varer over en noe lenge tid. I mange barnehager er tilvenningsperioden satt til tre dager, derfor velger jeg å se på tilvenningsperioden som tre dager i denne oppgaven. Oppgaven omhandler de yngste barna som er rundt ett-års alderen.

1.3 Oppgavens oppbygging

Innledningsvis presenterer jeg bakgrunn for valg av tema. Videre presenteres problemstillingen med en kort begrepsavklaring og avgrensingen av oppgaven. I teorikapittelet legger jeg vekt på tilvenning, trygghet og tilknytning, overgangsobjekt, omsorg, primærkontakt og foreldresamarbeid og jeg henviser til teoretikere som jeg anser som relevant for denne oppgaven. Videre presenterer jeg hva en metode er, hvilken metode jeg har valgt og begrunner dette. Hvordan jeg gjennomførte undersøkelsen og etiske begrunnelser. Feilkilder, validitet og reliabilitet vil også bli presentert. Deretter vil jeg presentere mine resultater og drøfte disse opp mot relevant teori. I oppgavens avslutning oppsummere jeg oppgaven og ser dette i lys av min problemstilling.

2. Teori

I teoridelen av oppgaven vil jeg presentere relevant teori om tilvenning, trygghet, tilknytning og omsorg i barnehagen. Jeg vil også trekke inn foreldresamarbeid og overgangsobjekt da jeg mener dette er en viktig del av det som skaper trygghet og omsorg for ettåringen i tilvenningsperioden.

2.1 Tilvenning

Hvert år starter det mange nye barn i barnehagene, og høsten 2016 startet ca. 40 000 ettåringere i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2016). Selv om det hvert år starter mange nye barn, så er det fortsatt lite forskning på de yngste barna (Sandvik, 2007).

For barna og deres foreldre er barnehagehverdagen en ny opplevelse, så her er det viktig at personalet legger til rette for at denne opplevelsen skal bli så god som mulig for både barn og foreldre (Hansen, 1999, s. 35). Da vil overgangen fra hjem til barnehage bli en trygg og myk overgang (Fagereng, 2016, s. 48). Jeg mener det derfor er viktig at personalet har kunnskap og kompetanse vedrørende tilvenningen til de yngste barna. Dette støttes av Bjørnstad og Samuelsson (2012) som skriver at: «Å få forskningsbasert kunnskap på hva vi vet om de aller yngste barna i barnehagen, som grunnlag for politiske beslutninger, ser vi som viktig ettersom nesten 80% av alle barn under to års alderen går i barnehagen. Barnehagen har blitt normen for de aller fleste barn i Norge» (s. 5).

I de fleste barnehager er tilvenningsdagene satt til tre dager, men dette kan variere og hvor lang tid barn og foreldre trenger til tilvenning er individuelt. Da er det viktig at barnehagelærerne og foreldrene bruker sin intuisjon og kan forandre på planene litt underveis (Hansen, 1999, s. 36). Når et barn begynner i barnehagen, så blir det en stor overgang fra det trygge og kjære hjemmet, og foreldrene som er de viktigste personene i barnets liv. Dette kan utløse fortvilelse og sorg hos barnet. Da er det ifølge Abrahamsen (2013) viktig at personalet i barnehagen tar ting i barnets tempo og respekter barnets måte å takle overgangen fra foreldrenes omsorg til personalets omsorg (s. 74).

Når foreldrene er borte er det viktig at barnet har minst en trygg pedagog rundt seg. Ifølge Broberg, Hagström og Broberg (2014) så har det en viktig betydning for barnet at denne pedagogen kan fungere som en midlertidig tilknytningsperson når foreldrene ikke er tilstede. Det kan være det som også kalles primærkontakt i tilvenningsperioden (s. 134).

2.2 Trygghet og tilknytning

Tilknytningsteorien er en teori som har opphav tilbake til 40-tallet. John Bowlby var sentral i utviklingen av denne teorien (Drugli, 2014, s. 21). På 1940- tallet fikk han en henvendelse fra Verdens Helseorganisasjon. De ønsket hjelp til å sammenfatte kunnskap om hva som kunne gjøres for å forbedre situasjonen til hjemløse barn, da dette var et problem i etterkrigstiden i Europa (Broberg et al., 2014, s. 35). Han utarbeidet en rapport som la særlig vekt på de yngste barna under tre år, og hvilken betydning foreldrene har for barnets utvikling og den risikoen som er forbundet ved for tidlig separasjon og bytte av omsorgspersoner (Broberg et al., 2014, s. 35). Den dag i dag anses tilknytningsteorien som den viktigste psykologiske teorien, da dette er en teori som både ser på hvordan barn og voksne forholder seg til nærhet, beskyttelse og omsorg, men også legger vekt på selvstendighet, og egen styrke og evne (Broberg et al., 2014, s. 35).

Men hva har dette egentlig å si for tilvenningsperioden i barnehagen? Når barnet begynner i barnehagen rundt ett års-alderen, er det i en spesielt sårbar alder når det kommer til adskillelse fra foreldrene som er barnets «trygge base», og det har i den alderen begrenset kognitive forutsetninger til og forså hva som skjer da foreldrene forlater dem (Drugli, 2014, s. 4). Det kan ofte utløse gråt og usikkerhet hos barnet, og Drugli (2014) refererer til Broberg, Granqvist, Ivarsson og Mothander, (2006) som sier at barn i 9-12 måneders alderen er i en alder hvor de ikke har særlig stor evne til å regulere følelsene sine enda (s. 34). Dette kan føre til mye stress og usikkerhet hos barnet.

Det trenger ikke være det barnet som gråter høyest og viser stress med det non- verbale språket som er mest stresset. Barnet kan være stresset uten at det kommer fysisk til syne (Drugli, 2014, s. 34). Det er derfor viktig for barnet at det har en trygg voksen i barnehagen som kan prøve å

forstå barnets følelser, og hjelpe barnet med å regulere følelsene slik at det kan oppleve trygghet og ikke blir værende i en stressende situasjon over lengre tid (Drugli, 2014, s. 34). Drugli (2014) skriver videre at det i tilvenningsperioden er svært viktig at barnet skaper en relasjon med minst en voksen, da dette er en voksen som kan hjelpe barnet med å finne ro og trygghet når foreldrene ikke er tilstede. Hun skriver også at barnehagen må ha gode rutiner på dette, slik at en relasjon kan bygges før foreldrene lar barnet bli igjen i barnehagen uten dem (s. 34).

Mary Ainsworth utviklet begrepet «trygg base», som er det mest sentrale begrepet innen utviklingsteorien. Det er foreldrene som er barnets trygge base, men har barnet en trygg tilknytning kan barnehage personalet fungere som barnets trygge base når foreldrene ikke er tilstede. Det er et sted barnet kan komme tilbake til hvis det opplever at utfordringene blir for store og føler utrygghet. Det kan da vende tilbake til sin «trygge havn» og få trøst og annerkjennelse. En slags ladestasjon for barnet, før det igjen er klar til å utforske verden på ny (Broberg et al., 2014, s. 43). Dette støttes av Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad (2014) som skriver at det hos alle barn finnes to grunnleggende behov, tilknytning og utforskning. Disse henger tett sammen, og det betyr at barnet må ha en viss ro inni seg for å klare å utforske verden (s. 17).

Gjennom et trygt og godt samspill med sine tilknytningspersoner vil dette føre til at barnet utvikler indre arbeidsmodeller. Dette blir en viktig del av barnets personlighetsutvikling og har betydning for hele barnets liv sier Bowlby (referert i Drugli, 2014, s. 24). Dette er en danning som skjer i samspill med barnets omsorgspersoner, og barn som får respons i form av trøst og annerkjennelse av omsorgspersonene i de situasjoner hvor barnet er lei seg eller føler en usikkerhet. Det vil føre til at barnet utvikler en forventning om en positiv respons fra sine omsorgsgivere, en forventning om at egen adferd fører til at noe positivt skjer og barnet føler seg betydningsfull (Drugli, 2015, s. 25).

Jeg vil nevne at medvirkning spiller en viktig rolle for at barn føler en trygghet i barnehagen. Det handler blant annet om det å være en del av et fellesskap, når barnet opplever fellesskapsfølelsen i barnehagen kan dette bidra til en tryggere tilværelse for barnet (Bae, 2006, s. 35).

2.3 Overgangsobjekt

En smokk, bamse eller koseklut kan være eksempler på det som Winnicott i sin teori kaller for et overgangsobjekt (Abrahamsen, 2013, s. 75). Ifølge Winnicott så er et overgangsobjekt det barnet trenger for å klare å holde på indre bilder av de nærmeste omsorgspersonene over en lengere tid, for eksempel gjennom en hel barnehagedag. Dette er et objekt som har en følelsesmessig verdi for barnet (Abrahamsen, 2013, s. 75). Abrahamsen (2013) sier videre at et overgangsobjekt har det som kalles for en evokativ funksjon for barnet, dette betyr at overgangsobjektet bringer indre bilder hos barnet, som det ikke klarer å skape selv på grunn av at barn i den alderen ennå ikke har utviklet evnen til abstrakt tenkning (s. 75). Barnet «lader» overgangsobjektet med kjærlighet fra foreldrene. Noe som kan hjelpe barnet å roe seg ned, og finne trøst ved foreldrenes fravær (Abrahamsen, 2013). Winnicott skriver at det er barnet som skaper objektet, men at objektet allerede er tilgjengelig for å bli ladet med emosjonell energi (Winnicott, 2005, s. 119).

2.4 Omsorg

I barnehageloven §1 Formål, 1. ledd står det: «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (kunnskapsdepartementet, 2006a: §1).

Som det står i barnehageloven, så har personalet i barnehagen et ansvar for at barnas behov for omsorg blir ivaretatt. Med dette tenker jeg ikke bare at barna får et fang å sitte på eller at de grunnleggende behovene er dekket. Dette er selvfølgelig viktig, men omsorg er så mye mer. Det er ikke bare personalet som er omsorgsgivere, men det er viktig å tenke på at barna også er aktivt deltagende i omsorgsprosessen (Ulla, 2011, s. 73). Når ettåringen begynner i barnehagen, er det viktig å tenke at omsorg skjer også indirekte og gjennom rommet. Dersom man ikke skaper et oversiktlig miljø så kan barna føle seg lite sett og det er vanskelig for personalet å yte omsorg ovenfor barna som blant annet er å se, lytte og være både tilstede og tilgjengelig. Her er det viktig å finne en balansegang, for barn elsker å kripe og gjemme seg o.l., så ved å skape et miljø for de yngste barna som stimulerer dem, så kan dette bidra til trygghet som igjen fører til opplevelsen av omsorg. Dette kan ses i sammenheng med *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* (2011) hvor det står «Det ligger mye

omsorg i å gi barn varierte utfordringer og rom for meningsfylte aktiviteter. Barnehagen skal tilby barn et miljø preget av glede, humor, kreativitet og omtanke for fellesskapet» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 25). For at dette skal være mulig spiller voksentettheten på avdelingen en viktig rolle. Dette blir fremhevet i Stortingsmeld. 24, hvor det står at «barna skal få omsorg, bli sett og få oppmuntring hver dag. Det er med på å kunne kalle barnehagen for en kvalitetsbarnehage, men da er det viktig med nok voksne i barnehagen» (meld.st. 24. Kapittel. 1,1).

Personalets holdninger og syn på barn og barndom står også sentralt her, og Ulla (2011) skriver at personalet bør jobbe kritisk med sin forståelse av omsorg i barnehagen og at det er viktig å legge menneskets alder til som kritisk tema (s. 76). Personalet i barnehagen må være seg bevisste på egne holdninger, og her tenker jeg at hva slags syn personalet har på barn og barndommen spiller en viktig rolle. Her støtter jeg meg til Tholin (2008), som skriver at ved å anerkjenne barnet som et subjekt så ser vi på barnet som et fullstendig individ med rettigheter til egne tanker og følelser (s. 85). Personalet bør som jeg har nevnt tidligere, se på barn som medskaper i egen omsorgsprosess (Ulla, 2011, s. 78). Dette støttes også av Wolf (2014) s. 86 som skriver at «vi skal møte barnet både som kompetent og sårbart, og at vi skal ivareta barnets rettighet til deltagelse og barnets rett til omsorg og beskyttelse».

Det kan være forskjell på hvordan omsorg oppleves, og med dette mener jeg at selv om personalet føler de gir omsorg til barna er det ikke sikkert dette oppleves som omsorg for barnet (Ulla, 2011, s. 77). Her er det viktig å være seg bevisst, en god omsorg handler om at alle barn i barnehagen føler seg verdsatt, likt og blir vist interesse (Haugen, 2009, s. 69). Abrahamsen Og Mørkeseth (2001) skriver at:

Å gi «god nok» omsorg til barn innebærer at omsorgen må være i pakt med barnets behov for nærhet og forståelse, samtidig som den voksne må stimulere og utfordre barnets egen voksende evne til å tåle frustrasjon og nederlag. Det understrekes at de gode opplevelsene må være i overvekt for å kunne ha en nøytraliserende effekt på de vonde opplevelsene. (s. 144)

Ut i fra disse ord tenker jeg personalet i barnehagen skal tone seg inn og være anerkjennende for barna samtidig som man skal være støttende for barnas utforsking (Løkken, 2004, s. 90). «Inntonning» handler om å tone seg inn på barnas indre verden for å skape en kontakt, dele opplevelser og være sammen om følelser (Øiestad, 2011, s. 42).

Knud Løgstup sier «Det enkelte har aldri med et annet menneske at gjøre uten at han holder noget af dets liv i sin hånd» Løgstup (1991) referert i (Tholin, 2013, s. 25). Hans ord mener jeg barnehagepersonalet bør være bevisste på, og alltid ha i bakhode for sine handlinger. Tholin (2008) skriver «Å arbeide som førskolelærer innebærer stadige valgsituasjoner, og svært mange av valgene har etiske implikasjoner. Den yrkesetiske kompetansen må derfor gjennomsyre alt arbeid i barnehagen» (s. 126).

2.5 Primærkontakt

For at barnet skal få en trygg og god overgang fra hjem til barnehage så skriver Fagereng (2015) at det er viktig med en primærkontakt (s. 48). Pedagogisk leder har ansvaret for hvem som skal få den viktige jobben med å være primærkontakt, men det er noe alle de faste i personalet kan gjøre (Fagereng, 2015, s. 48). Grunnen for at man har en primærkontakt i tilvenningsperioden er at barnet skal føle seg trygg og knytter bånd til personalet (Hansen, 1999, s. 38). Dette støttes også av Sandvik (2006), som skriver om viktigheten ved at barn har en eller flere voksne de føler seg trygge sammen med (KD, 2011, s. 19). Fagereng (2015) skriver videre at «Når barnet knytter seg til primærkontakten, er det mye enklere å skilles fra foreldrene sine og bli kjent med det nye livet i barnehagen» (s. 49). Primærkontakten har en viktig jobb da tilvenningsperioden kan være vanskelig og må derfor være rolig og tålmodig, og det er viktig for primærkontakten å bli godt kjent med barnet, da alle barn er forskjellige og med ulike behov (Fagereng, 2015, s. 49). I tilvenningsperioden og den første tiden barnet er alene i barnehagen, er det viktig at primærkontakten er tilstede når barnet kommer i barnehagen og Fagereng (2015) skriver at det kan være lurt å avtale levering med foreldrene så dette sikrer at primærkontakten er på jobb når barnet kommer til barnehagen (s. 50).

2.6 Foreldresamarbeid

En god start i barnehagen innebærer en balanse mellom støtte og utfordringer både for barn og voksne (Abrahamsen, 2010, s. 69), og jeg anser foreldresamarbeidet som viktig i tilvenningsperioden. Her støtter jeg meg til Glaser (2013) som sier at «barnets trivsel, utvikling og læring er i stor grad knyttet til kvaliteter i samarbeidet mellom hjem og barnehage» (s. 65).

Det står i Rammeplanen at «Foreldre og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. Det daglige samarbeidet mellom hjem og barnehage må bygge på gjensidig åpenhet og tillit» (KD, 2011, s. 15).

Det er viktig for foreldrene å være trygge på at barnet har det bra og blir i varetatt på en god og omsorgsfull måte. Og i tilvenningsperioden krever det at personalet er kompetente på den jobben de gjør for at det skal skapes en gjensidig tillit mellom foreldre og personalet (Glaser, 2013, s. 65). En oppstartsamtale kan være nyttig for å avklare forventninger, her kan foreldrene gi viktig informasjon vedrørende barnet, som kan være viktig for personalet for å gjøre en god jobb (Fagereng, 2015, s. 88). Det er personalet i barnehagen som har ansvar for å etablere et godt foreldresamarbeid (Drugli, 2014, s. 140).

Tilvenningsperioden kan oppleves som utfordrende for barnet, og da er det viktig at barnehagen har gode rutiner på hvordan tilvenningsperioden skal gjennomføres, så det blir en god opplevelse for både barnet, foreldrene og personalet (Glaser, 2013, s. 65). Glaser skriver videre at jo bedre kommunikasjon personalet har med foreldrene jo bedre vil kvaliteten bli, og hun henviser til Clarke- Stewart & Allhusen (2005) som skriver at «en gjensidig og varm kommunikasjon mellom foreldre og personale har en positiv effekt på barnets trivsel og fungering i barnehagen» Clarke-Stewart & Allhusen, (2005) (referert i Glaser, 2013, s. 66)

3. Metode

Dalland (2015) skriver at en metode er det redskap vi bruker i møte med noe vi vil undersøke nærmere, og metoden hjelper oss til å samle inn den informasjonen vi trenger til undersøkelsen (s. 112). Dette er en empirisk undersøkelse hvor jeg søker svar på min problemstilling gjennom intervju. Sosiologen Vilhelm Aubert formulerte hva en metode er slik «En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet metoder» Vilhelm Aubert (referert i Dalland, 2015, s. 111). Metoden jeg har valgt «ser på menneskers hverdagshandlinger i sin naturlige kontekst» (Bergsland & Jæger, 2014, s. 67), som i dette tilfellet er barnehagen.

Det skilles mellom Kvantitativ tilnærming og kvalitativ tilnærming. Den Kvantitative ser mer på målbare enheter som kan tallfestes, mens den kvalitative tilnærmingen legger mer vekt på meninger og opplevelser som ikke kan tallfestes (Dalland, 2015, s. 112). Jeg har valgt å bruke kvalitativ tilnærming da jeg mener dette er en metode som bidrar til en god forståelse av det feltet jeg skal undersøke. Og Dalland (2015) skriver at «Både Kvalitativ og Kvantitativ orienterte metoder bidrar på hver sin måte til en bedre forståelse av det samfunnet vi lever i, og av hvordan enkeltmennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler (s. 112). Kvalitativ metode vil trolig gi meg en bredere forståelse av problemstillingen da intervjupersonene sitter med mye spennende kunnskap. Et intervju gir muligheten for å tolke kroppsspråk som kan gi viktig tilleggsinformasjon, og mulighet for å stille oppfølgings spørsmål.

3.1 Intervju som metode

Som nevnt i min undersøkelse valgte jeg å bruke intervju som metode. Bergsland og Jæger (2015) skriver at det ikke er noe strengt regelverk rundt intervju (s. 70), men at man bør skaffe seg kunnskap om fenomenet man skal undersøke da dette er avgjørende for å stille de riktige og avgjørende spørsmålene (Bergsland & Jæger, 2015, s. 70). Jeg valgte å intervju to barnehagelærere, og Bergsland og Jæger (2015) s. 72 sier at «et intervju er en mellommenneskelig situasjon, en samtale mellom to partnere om et tema av felles interesse. De skriver videre at man trenger så mange intervjupersoner som er nødvendig for å besvare

det man trenger å vite (s. 70). Noe jeg reflekterte over i etterkant av intervjuene, og sa meg fornøyd med de to intervjuene jeg hadde hatt da jeg mener de svarte tilstrekkelig på mine spørsmål. Grunnen til at jeg valgte intervju som metode var for å kunne få mulighet til å stille oppfølgings spørsmål for å avklare eventuelt misforståelser gjennom en fenomenologisk tilnærming. Det er viktig at jeg er åpen for at informantene sitter på kunnskap som jeg ikke kjenner til fra før, og at jeg er åpen på innspill utenfra uten at jeg har laget svar på forhånd. Før intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide ut ifra min problemstilling, med hoved emner og understikkord for at det skulle være lettere for meg selv og holde meg innenfor emnene. Jeg brukte en lydopptaker, noen jeg føler ga en god flyt i samtalen under intervjuet. Intervjupersonene ga samtykke til bruk av dette og jeg ga beskjed om at opptakene ble slettet i etterkant av bearbeidelsen av intervjuet, noe som støttes til Dalland (2015) s. 169. I etterkant av intervjuene transkriberte jeg funnene som vil si og skrive de ned ord for ord, og Dalland (2015) skriver at man får mulighet til å gjenoppleve intervjuet når man skriver det ut (s. 179). Selv om dette var en tidskrevende prosess føler jeg det ga meg mye å jobbe på i etterkant.

3.2 Gjennomføring og etiske begrunnelser

I forkant av intervjuene bestemte jeg meg for å ta kontakt med barnehagelærere i både kommunale og private barnehager. Det gjorde jeg bevisst for å se om det var store variasjoner mellom kommunal og privat sektor, og på denne måten kan jeg avdekke eventuelle ulikheter. Jeg fikk Ja til å komme å intervju to barnehagelærere som jobber som ped. ledere på hver sin småbarns-avdeling. Begge er utdannet førskolelærere, og den ene har lang erfaring fra yrket mens den andre har noe kortere erfaring. Den ene jobber i en kommunal barnehage og den andre i en privat, og begge avdelingene har plass til 14 barn pr. avdeling. Jeg presenterte problemstillingen min for å gi de et lite innblikk i hva intervjuet ville gå ut på. Men jeg valgte helt bevisst å ikke sende over intervjuguiden, da jeg ønsket mere spontane svar. Vi avtalte tidspunkt for intervju, og jeg ga beskjed om at jeg hadde taushetsplikt og at intervjuene ville bli anonymisert. Jeg ga også beskjed om hva funnene i intervjuet skulle brukes til, og at de når som helst sto frie til å trekke seg fra intervjuet. Som jeg nevnte tidligere så brukte jeg lydopptaker, noe jeg fikk tillatelse om på intervjudagen. Måten jeg gikk fram på, både før og under intervjuet vurderte jeg derfor som etisk god overveielse. Her støtter jeg meg til Dalland

(2015), som skriver at en etisk overveielse handler om å reflektere over hvilke konsekvenser en kan møte i det planlagte arbeidet. Det er svært viktig å tenke på hvis man bruker mennesker som kilder (s. 138).

3.3 Feilkilder

Bergsland og Jæger (2015) skriver at det er viktig å stille seg kritisk til egen metode, og reflektere over dette da ingen metode er feilfri (s. 80). I et intervju kan det alltid oppstå feilkilder, dette kan skje ut ifra min måte og stille spørsmål og om spørsmålene blir oppfattet riktig, kropps språk, følelser og egne meninger (Dalland, 2015, s. 120). Det kom fram i mine intervjuer da mine spørsmål ikke ga helt de utfyllende svarene jeg ønsket. Om dette var mine spørsmål som var for lite utarbeidet, eller om intervjupersonene misforsto spørsmålene er uvisst, men jeg reflekterte over det der og da og fikk stilt oppfølgings spørsmål som ga svar på det jeg lurte på. Dette lot seg gjøre fordi jeg hadde valgt intervju som metode, jeg kunne ikke ha gjort dette hadde jeg valgt spørre skjema.

3.4 Validitet og reliabilitet

For at metoden skal gi en troverdig kunnskap må kravene til validitet og reliabilitet oppfylles (Dalland, 2015, s. 52) Han skriver videre at validitet betyr at det som undersøkes må ha relevans og være gyldighet for det som blir undersøkt (s. 52), og at reliabilitet handler om pålitelighet, i form av at eventuelle målinger må være utført på en korrekt måte og at feilmarginer skal oppgis hvis det er aktuelt (s. 52). For å styrke min validitet sendte jeg over utskriften fra intervjuene til intervjupersonene, så dem fikk lese gjennom å godkjenne før jeg brukte intervjuene i oppgaven.

4. Resultater og drøfting

I denne delen av oppgaven vil jeg først presentere funnene i intervjuene, for deretter å drøfte disse opp imot relevant teori jeg har brukt for å belyse min problemstilling:

Hvordan kan personalet legge til rette for en trygg og omsorgsfull tilvenning for ettåringen?

Jeg har delt resultatene mine opp i 6 kategorier ut ifra intervjuguiden jeg utarbeidet i forkant av intervjuene, og som også finnes som overskrifter i teorikapitlet. De seks kategoriene er;

- 1: Det første møte med barnehagen
- 2: Tilvenningsperioden
- 3: Foreldresamarbeid
- 4: Omsorg
- 5: Overgangsobjekt
- 6: Rammebetingelser

Jeg vil starte med å presentere en kategori og hvilket tema fra intervjuguiden som hører inn under denne kategorien. Deretter presenteres resultater og det foretas drøfting av resultatene før ny kategori presenteres. Dette gjøres for å korte ned avstand mellom resultater og drøfting, og på den måten prøve å unngå å gjenta mye tekst resultater i drøftingen. For å sikre intervjupersonenes anonymitet vil jeg omtale de som intervjuperson 1 og intervjuperson 2.

4.1 Kategori 1: det første møtet med barnehagen

Her ønsker jeg å vite mer om hvordan personalet legger til rette for det første møtet med barnehagen for både barn og foreldre, hva personalet anser som viktig ved dette møtet. Om det vanlig med forventningssamtaler og hvilke punkter som eventuelt tas opp i en forventningssamtale (Intervjuguide punkt 1, 2, 3 og 4).

4.1.1 Resultater, det første møtet med barnehagen.

Begge intervjupersonene er enige om at det første møtet med barnehagen starter allerede vinter/vår halvåret da foreldre og barn, enten er på åpen dag i barnehagen eller når de får tildelt

barnehageplass. Intervjuperson 2 forteller at foreldrene får anledning til å besøke barnehagen før de søker barnehageplass. Når barna har fått tildelt plass forteller intervjuperson 1 at styreren sender ut et brev med informasjon hvor det også ønskes velkommen til en besøksdag. «Da er det veldig viktig at de føler det er trygt og godt her, og at de føler de blir tatt godt imot», sier intervjuperson 1. Intervjuperson 2 forteller også at de inviterer til en besøksdag for at foreldre og barn skal bli litt kjent med personalet og barnehagen før de starter. Intervjuperson 1 anser trygghet som viktig ved det første møtet og hun sier at det er viktig å informere foreldrene om viktigheten av tilknytningsperioden og at dette ikke nødvendigvis skjer i løpet av 3 dager, men at det kan ta helt opp til et halvt år. Dette er noe hun anser som viktig at foreldrene er klare over. Intervjuperson 2 legger mer vekt på informasjon til foreldrene om personalet og hva barnehagen legger vekt på, samt å få et innblikk i hva slags tanker foreldrene har til oppstarten i barnehagen. Intervjuperson 1 foreller at de har en samtale en av de tre første dagene. Hun foreller videre at foreldrene er opptatt av praktiske ting som klær, mat og søvn. Og at dette tas hensyn til og hun sier «Jeg føler vi er litt rause den første tiden hvis de vil ha en spesiell barnemat, grøt eller lignende så er dette greit for at foreldrene skal føle at overgangen blir myk» I barnehagen hvor intervjuperson 2 jobber har de ingen forventningssamtale.

4.1.2 Drøfting , det første møtet med barnehagen.

Gjennom begge intervjuene kom det fram at de begge så på det første møte allerede så tidlig som på vinterhalvåret da barnet får tilbud om barnehageplass. Og intervjuperson 2 sier at de gir foreldre og barn anledning til å komme på en besøksdag i barnehagen før de søker barnehageplass. Dette kan ses i sammenheng med det Hansen (1999) sier om at det er viktig at foreldrene er saklig kritiske når de skal finne en barnehage til barnet sitt da dette er et sted hvor barnet skal tilbringe flere år av sin barndom som er viktig for barnets videre utvikling (s. 31). En besøksdag er også en fin mulighet for personalet til å skape den første kontakten med barnet, og allerede her kan et foreldresamarbeid starte (Fagereng, 2015, s. 51). Intervjuperson 1 understreker at trygghet er viktig allerede i det første møtet, og min forståelse av dette er at det er viktig at personalet blir kjent med både barn og foreldre, noe som kan føre til en følelse av trygghet hos familien. Dette støttes av det Fagereng (2011) skriver om at personalet sammen med foreldrene skal danne en trygg base for barnet i tilvenningsperioden, og at grunnlaget for dette starter allerede da kontakten mellom hjem og barnehage opprettes (s. 19).

Intervjuperson 1 er opptatt av å informere foreldrene om at tilknytningstiden ikke er ferdig på et par dager, men at dette er en prosess som kan ta lang tid. Dette kan ses i sammenheng med det Broberg et al., (2014) skriver om at foreldre som tar seg god tid under tilvenningen ofte er de som har barn med en trygg tilknytning (s. 134) Sånn jeg ser det, så legger personalet til rette for en trygg tilknytning da de informerer foreldrene i forkant av tilvenningsperioden, noe som også legger grunnlag for et godt foreldresamarbeid. Som igjen er viktig for trivselen til barnet i barnehagen (Glaser, s. 18). Intervjuperson 2 legger også vekt på informasjon til foreldrene. Slik jeg ser det kan det føre til at foreldrene blir kjent med både personalet og barnehagens satsningsområder. Av de to intervjupersonene er det bare den første som jobber med tilvenningssamtaler i tilvenningsperioden. Både min erfaring og teori, viser at en tilvenningssamtale kan være svært betydningsfullt for oppstarten i barnehagen da det her kan komme fram viktige opplysninger som personalet bør vite for å legge til rette for tilvenningsperioden og at foreldrene kan få komme med spørsmål om det er noe de lurer på knyttet til oppstarten. Fagereng (2015) sier at hensikten med en sånn samtale er å både lette og støtte selve tilvenningsperioden (s. 88).

4.2 Kategori 2: tilvenningsperioden

Her ønsker jeg å vite mer om hva personalet gjør for å forberede foreldrene på tilvenningen, og hvor tidlig de starter med det. Jeg ønsker også å høre om det er vanlig å ha primærkontakt i tilvenningsperioden. Hvordan dagene legges opp og om det er noe det legges ekstra vekt på i tilvenningsperioden, samt om det er vanlig med tilvenningssamtaler ønsker jeg også svar på (Intervjuguide punkt 5- 11).

4.2.1 Resultater, tilvenningsperioden.

Begge intervjupersonene sier at den informasjonen de gir til foreldrene er med på å forberede foreldrene på tilvenningen i barnehagen. Intervjuperson 1 sier det skjer i form av de møtene de har, samt at de deler ut skriv om god tilvenning og gjennom kommunikasjon med foreldre de første dagene i barnehagen. Hun sier også at de ser an hvordan tilvenningen går, og avtaler

fra dag til dag. Intervjuperson 2 legger mer vekt på det praktiske. De er begge enige om at de starter å forberede allerede når de får plass i barnehagen med å sende ut ett informasjonsskriv, hvor intervjuperson 1 sier det blant annet står om god tilvenning. Intervjuperson 2 sier at også personalet forbereder med å ordne i stand plasser og hyller til barnet begynner så både barn og foreldre føler seg velkomne når de starter i barnehagen.

Ingen av intervjupersonene bruker ordet primærkontakt, men de har begge en fast person som følger barnet den første tiden. Intervjuperson 1 forteller at foreldrene får informasjon om hvem som tar imot dem første dagen i skrivet de sender ut før oppstart og at denne personen følger barnet de første dagene i barnehagen. Intervjuperson 2 forteller at det stort sett er hun som har hovedkontakten med barn og foreldre de første dagene i tilvenningen. Samtidig som de deler opp barnegruppa i 2, så det skal bli rolig for de yngste barna som er på tilvenning. Intervjuperson 1 forteller at på grunn av det praktiske rundt vaktssystemet og delte stillinger, så lar det seg ikke gjøre at samme personen følger barnet mer enn de første dagene, selv om hun sier at det optimale kanskje hadde vært de tre første ukene. Intervjuperson 2 legger til at det kan variere hvem som er kontaktperson hvis noen av personalet sitter med en bredere kompetanse rundt for eksempel språk og at det er behov for dette under tilvenningsperioden.

Begge intervjupersonene forteller at de har satt tilvenningsdagene til 3 dager. Førstedagen er barnet og foreldrene i barnehagen en time sier intervjuperson 2, mens intervjuperson 1 sier de bruker å være der ett par timer. Dag to så prøver foreldrene å gå litt unna ved lunsjtider så barna spiser i barnehagen sier intervjuperson 1. Mens i barnehagen intervjuperson 2 jobber, kan det være at barna allerede dag to sover i barnehagen, mens foreldrene går seg en tur. Dag 3 er en vanlig dag for intervjuperson 2, hvor foreldrene leverer og henter barna igjen ved 14 tiden, mens dag 3 er den dagen hvor barna prøver å sove i barnehagen, mens foreldrene er ute et par timer. Intervjuperson 1 understreker at dette kan være forskjellig ut ifra hvor mange barn som er på tilvenning i samme periode.

På spørsmålet om det er noe ekstra personalet legger vekt på i tilvenningsperioden så kommer det fram at begge mener trygghet er viktig. Intervjuperson 1 sier «Trygghet hele tiden, masse omsorg, og at de skal ha et fang å sitte på når dem trenger det». Videre legger hun til at de også prøver å skjerme de yngste den første tiden så det ikke skal bli alt for mye inntrykk på en gang. Intervjuperson 1 sier at de også legger vekt på at det skal føles trygt for foreldrene og at de føler seg velkomne.

Begge intervjupersonene forteller at de har oppstarts-samtaler. Intervjuperson 1 forteller at dette utføres etter at barnet har gått et par uker i barnehagen, mens intervjuperson 2 forteller at de har det etter en mnd. Intervjuperson 1 sier at foreldrene ofte har fått et inntrykk av hvordan barnehagehverdagen er, og at det ofte kommer flere spørsmål da, og at de informerer om hvordan de synes at tilvenningen går. Dette kommer å frem hos intervjuperson 2 og hun sier de gir praktisk info i tillegg.

4.2.2 Drøfting , tilvenningsperioden.

Det kommer frem at begge intervjupersonene er enige om at de starter med å forberede foreldrene på tilvenningen allerede ved det første møtet, gjennom informasjonsskriv og gjennom dialog med foreldrene. Det mener jeg en god måte å gjøre det på, da foreldrene får et innblikk i barnehagehverdagen og får tid til å innstille seg på tilvenningsperioden og allerede før oppstart har fått en god dialog med personalet. Er foreldrene trygge, så kan dette knyttes opp imot barnets trivsel, for barna legger fort merke til om foreldrene er trygge på den nye situasjonen. Dette støttes til Glaser (2013) som skriver «Barnets trivsel, utvikling og læring er i stor grad knyttet til kvaliteter i samarbeidet mellom hjem og barnehage» (s. 65). Intervjuperson 2 legger også vekt på det praktiske som å ordne i stand plassen til barnet og lignende, noe jeg mener fører til at både barn og foreldre føler seg velkomne når de kommer til barnehagen første dag, som en god start på videre samarbeid.

Det kom fram i intervjuene at ingen av intervjupersonene bruker ordet *primærkontakt*, men at begge likevel har faste personer som følger barnet den første tiden. Dette har ifølge Broberg et al., (2014) stor betydning for barnet, da det kan gi barnet mulighet til å skape en trygg og tillitsfull relasjon til minst en pedagog som kan fungere som barnets midlertidige tilknytningsperson når barnet er adskilt fra sine foreldre (s. 133). En fast kontaktperson vil gjøre overgangen fra hjem til barnehage litt lettere for barnet da det har en trygg person rundt seg, men det forutsetter at denne personen setter av ekstra tid til det enkelte barnet den første tiden. Ved at det settes av ekstra tid blir det trolig lettere for barnet å knytte seg til denne primærkontakten eller kontaktpersonen som informantene kaller det, som da kan fungere som barnets trygge base når foreldrene ikke er tilstede (Broberg et al., 2014, s. 49). Intervjuperson 1 forteller at på grunn av vaktssystem og lignende, så er det kun de første dagene denne

tilvenningspersonen følger barnet tett. Drugli (2014) understreker viktigheten med at barnehagen legger til rett for at barnet skaper en trygg relasjon til minst en person før foreldrene lar barnet bli igjen i barnehagen uten dem tilstede. Dette vil være med på å redusere stress hos barnet (s. 34). Hun sier videre at når barnet har en person som det føler seg trygg på, så må de deretter jobbe aktivt for at barnet skal bli trygg på resten av personalgruppa (s. 34) Jeg oppfatter at intervjuperson 1 mener dette, når hun sier at det bare er de første dagene det er «en til en» for at det ikke skal bli så sårbart når kontaktpersonen ikke er tilstede. Men man kan spørre seg om dette til det beste for barna eller kun for det praktiske? Jeg tror at det vil gå helt fint så lenge barna er trygge på den nye barnehage-tilværelsen. Men er de ikke det, så mener jeg det er viktigere å justere vaktene og være fleksible så barnet møter en trygg voksen, enn å følge vaktsystemet til punkt og prikke. Dette fører igjen til trygghet og en ro hos barnet som gjør den første tiden i barnehagen til en god opplevelse. Begge intervjupersonene forteller at de deler barnegruppa ved tilvenning for at det skal bli mer ro rundt tilvenningen, og dette kan knyttes til Abrahamsen (2013) som refererer til Winnicott i sin bok som sier at vi skal gi barna «verden i små doser», han sier at det blir vanskelig for barna og fordøye nye inntrykk hvis dosene blir for store (s. 74). Sånn jeg ser det så legger begge barnehagene jeg intervjuet til rette for dette ved å dele barnegruppa, da det blir en roligere ramme rundt tilvenningen som igjen fører til at tilknytningspersonen kan ha større fokus på å bli kjent og utvikle en relasjon med det nye barnet som igjen kan føre til at barnet føler en trygghet hos tilknytningspersonen.

Begge intervjupersonene forteller at de har satt tilvenningsdagene til 3 dager, men jeg opplever at det jobbes litt ulikt med hvordan dagene legges opp. Intervjuperson 1 forteller at foreldrene går seg en liten tur så barnet så barnet blir igjen i barnehagen uten foreldrene allerede dag to, og hos intervjuperson 2 er det vanlig at barnet kan sove i barnehagen uten foreldrene tilstede den andre dagen. Dette må jeg stille et spørsmålstegn ved, for begge intervjupersonene er opptatt av at trygghet i tilvenningstiden både for barn og foreldre. Intervjuperson 1 sier det slik «Trygghet hele tiden, masse omsorg, at de skal ha et fang å sitte på når dem trenger det», men allikevel så ønsker de at barna skal være igjen alene i barnehagen allerede den andre dagen etter at de har startet. Føles dette trygt for barn og foreldre da? Fagereng (2015) skriver at dette er vanlig, men at det er lurt å se an hva slags kontakt barnet har fått med primærkontakten og om det føles greit for foreldrene å gå (s. 53). Slik jeg tolker svarene jeg fikk under intervjuene så er det en slags «mal» for hvordan tilvenningsdagene legges opp som

ble beskrevet, men at de ser an tilvenningen hver gang. Dette anser jeg som viktig da det er individuelt hvordan tilvenningen oppleves.

4.3 Kategori 3: foreldresamarbeidet

Under foreldresamarbeidet ønsker jeg å vite hva intervjupersonene anser som viktig med foreldresamarbeid, og på hvilken måte dem jobber med det i barnehagen og om det er noe de anser som betydningsfullt for barnet i tilvenningsperioden og for barnets tilknytning. Jeg ønsker også å vite om foreldre og ansatte har forventninger til hverandre i tilvenningsperioden (Intervjuguide punkt 12- 20).

4.3.1 Resultater, foreldresamarbeid.

Her er begge enige om at det er viktig å «få foreldrene på banen» sier intervjuperson 1, at vi har en gjensidig god dialog, med en lav terskel for å si ifra om det er noe som «gnager» er viktig for intervjuperson 1. «For vi skal jo ta vare på det viktigste dem har i livet», sier hun videre. Intervjuperson 1 sier at det er viktig at personalet er bevisste på egen praksis med tanke på å komme i forsvar hvis det er noe foreldrene tar opp, for det er så fort gjort sier hun. Dette er intervjuperson 2 helt enig i.

Foreldresamarbeid er noe begge sier de har i den daglige dialogen med foreldrene, som for eksempel ved hente og bringe situasjonen. Intervjuperson 2 sier at de også bruker «My Kid» som er en slags foreldre-møteplass, hvor det utveksles informasjon ved for eksempel sykdom. Intervjuperson 1 sier at de har en hjemmeside hvor de legger ut månedsplan og bilder. Hun sier de har foreldresamarbeid i form av både foreldresamtaler og møter, hun sier videre at det er blitt mer og mer vanlig med foreldresamtaler utover det som er fast. Dette er møter som enten foreldrene eller personalet ber om, og at det er en lavere terskel for dette nå enn tidligere.

Begge sier at foreldresamarbeid er viktig og at dette har en sammenheng med barnets trivsel i barnehagen. Intervjuperson 1 sier «Det er viktig for barnets tilknytning. Er foreldrene trygge, så er det lettere at barnet blir trygt». Intervjuperson 1 sier at de nå skal prøve å la foreldrene

«ha ansvar» for sitt egen barn på tilvenningsdagene, dette for at barnet skal få mulighet til å oppsøke personalet, noe intervjuperson 1 tror er viktig.

Intervjuperson 2 sier at alle foreldrene forventer at de skal legge til rette for de grunnleggende behovene for barna, men ikke så mye utover dette. Intervjuperson 1 sier at det kommer etter hvert. Intervjuperson 2 sier at i barnehagen hun jobber har de en utvidet formålsparagraf, så det ofte er spørsmål og forventninger rundt dette. Intervjuperson 1 sier at det ofte er førstegangsforeldre som har en del forventninger og ønsker om at de følger deres rutiner når det gjelder for eksempel mat og soving. Hun sier videre at dette kan bli vanskelig da det er 13 andre barn som også har sine behov, men de er villige til å strekke seg langt for at foreldrene skal være fornøyde den første tiden. Når det gjelder forventninger de ansatte har til foreldrene var de enstemmige at de forventet at foreldrene skulle følge planer, gi beskjed hvis barnet ikke kom i barnehagen og tilbakemeldinger i både positiv og negativ retning.

4.3.2 Drøfting, foreldresamarbeid.

Her kom det fram at begge intervjupersonene mener at det er viktig med foreldresamarbeid. Intervjuperson 1 sa at «vi får foreldrene med på banen», dette anser jeg også som viktig for barnet, og her kan jeg støtte meg til Fagereng (2015) s. 81 som skriver «Barn påvirkes av foreldrenes tanker og følelser omkring barnehagestart». Så ved å få foreldrene med på «banen» kan dette videre gjøre tilvenningsperioden til en god periode for de yngste barna. Intervjuperson 2 legger til at personalets holdninger i møte med foreldrene er viktig, at dem møter foreldrene på en hyggelig måte, og intervjuperson 1 sier at det er viktig at personalet er bevisst over egen praksis så de ikke kommer i forsvar hvis det er noe foreldrene tar opp, her vil jeg trekke inn Glaser (2013) som sier at «å være i en god dialog innebærer å se andres ståsted uten å slippe sitt eget av syne» (s. 66). Begge intervjupersonene forteller om at de har foreldresamarbeid i det daglige gjennom kommunikasjon gjennom dialog i hente- og bringe situasjonen, samt via hjemmeside, «My kid», og intervjuperson 1 legger til foreldremøter og foreldresamtaler. Ved at barnehagen legger til rette for en gjensidig kommunikasjon mellom personalet og foreldrene, kan dette videre ha en positiv effekt på barnets trivsel i barnehagen (Glaser, s. 66). Noe begge intervjupersonene sier seg helt enige i. Når det kommer til hva slags forventninger foreldrene har til barnehagen så er begge intervjupersonene enige i at foreldrene forventer at personalet skal legge til rette for de grunnleggende behovene for barna,

intervjuperson 1 sier at det kommer litt etter hvert, men at det oftest er førstegangsforeldre som gjerne ønsker at deres rutiner hjemmefra følges i barnehagen, videre sier hun at dette kan være vanskelig på grunn av at det er 13 andre barn som også har sine behov, men de gjør alt for at foreldrene skal være fornøyde den første tiden. Dette mener jeg kan føre til at foreldrene føler seg både sett og hørt, og får en følelse av at personalet tar deres behov på alvor. Noe som er viktig for videre samarbeid. Intervjupersonene var enstemmige i at de forventet at foreldrene skulle komme med tilbakemeldinger på godt og vondt, og ellers følge med på planer og lignende. Dette er noe jeg anser som viktig for samarbeidet, og Glaser (2013) sier at det her er viktig med god informasjon fra personalets side og avklaring av forventninger fra begge parter (s. 65).

4.4 Kategori 3: omsorg

Her ønsker jeg å vite hvordan de ansatte legger til rette for at overgangen fra hjem til barnehage skal bli god for de yngste barna, og hvordan de ansatte viser omsorg i tilvenningsperioden, og hva de gjør hvis barnet savner sine foreldre (Intervjuguide punkt 21-23).

4.4.1 Resultater, omsorg.

Intervjuperson 2 sier at det er viktig for ettåringen at de er nærværende voksne som er på gulvet og leker sammen med barna, at de har et fang å krype oppi og at de skjerner barna ved å dele barnegruppa så det ikke blir for mye inntrykk på en gang i tilvenningsperioden. Intervjuperson 1, legger vekt på at de ikke endrer så mye på barnets rutiner den første tiden, noe hun tror er viktig for barnet. De viser også omsorg som intervjuperson 2 sa. Ved nærhet, følge opp barna ekstra under mat og stell, alltid har et fang de kan sitte på og legge de tidlige hvis de ser at barnet er trøtt. Hvis barnet savner foreldrene sine så var begge enige om at de ringer foreldrene, intervjuperson 1 sier at de skal jo ikke lage noen traumer. Dette er noe de gjør den første tiden, hun sier at det før var det vanlig å avlede barn, mens det nå er mer forståelse for at barn skal få lov å være lei seg, og at det er helt naturlig. Intervjuperson 2

legger til at selv om tilvenningen egentlig er over etter 3 dager, så legges det til rette for en lengre tilvenningsperiode ved behov gjennom en dialog med foreldrene.

4.4.2 Drøfting, omsorg.

Her kommer det tydelig fram fra intervjuperson 2, at de legger vekt på å skjerme barna den første tiden. Dette kan ses i sammenheng med det Winnicott (referert i Abrahamsen, 2013), sier om at vi skal gi barna «verden i små doser». Sånn jeg ser det så skaper dette en ro rundt barnet som igjen kan oppleves som omsorg. Begge intervjupersonene sier at det er viktig å være nærværende med et fang barna kan «krype» opp i, når de føler behov for det og at personalet følger barna tett den første tiden. Jeg tenker at dette handler mye om det Sandvik (2009) skriver, som «fremhever bidrag til omsorg som blir skapt gjennom kropp, bevegelse og initiativ. Dette åpner for å se at omsorg kommuniseres gjennom hele kroppen gjennom mange språk og avhenger ikke av verbalspråklig kompetanse fra dem som er involvert (referert i Ulla, 2011, s. 78). Intervjupersonene ringer foreldrene hvis barnet har behov for det, og sånn jeg ser det så er dette en god ting å gjøre, da tilvenningsperioden er svært sentral for barnets opplevelse av trygghet i barnehagen (Drugli, 2014, s. 34). Noe som igjen henger tett sammen med opplevd omsorg.

4.5 Kategori 5: overgangsobjekt

Intervjuguide punkt 24- 26: Er det vanlig at barna har med seg overgangsobjekt til barnehagen i tilvenningsperioden, om dette har noe har noen sammenheng med barnets trygghet i tilvenningsperioden, samt om det er noen fordel at barnet har et overgangsobjekt ønsker jeg å vite mer om.

4.5.1 Resultater, overgangsobjekt.

Begge intervjupersonene forteller at de fleste barna har med smokk, koseklut, bamse eller lignende, og at de dette kan være en trøst for barnet i oppstarten. Intervjuperson 1 sier «kan

være god trøst i et overgangsobjekt, og det er oftere er lettere for barnet å roe seg når man skal sove», hun sier at det ser ut til at flere gleder seg til å sove når de har en smokk eller lignende som venter. Intervjuperson 2 sier at barnet blir roligere når de har et overgangsobjekt og at de dermed blir tryggere. Intervjuperson 1 er ikke sikker på om barna blir tryggere av å ha et overgangsobjekt, men hun sier at det er iallfall en grad av trøst der og da og at det er godt for personalet å ha en smokk som «trumfkort» når ting er leit både i starten og senere.

4.5.2 Drøfting, overgangsobjekt.

Begge intervjupersonene sier at et overgangsobjekt er en god trøst å ha for barnet i tilvenningsperioden, dette kan støttes til relevant teori. Abrahamsen (2013) refererer til Winnicott når hun skriver om overgangsobjekt, og han sier at «overgangsobjektene minner barna om det som ikke er tilstede, men som likevel finnes. Ved hjelp av overgangsobjektet behersker små barn på en symbolsk måte fraværet av foreldrene eller sine nære omsorgspersoner (s. 76). Dette tenker jeg har en viktig plass i tilvenningen da barnet kan finne trøst og ro i noe som symboliserer de kjæreste personene i barnets liv.

4.6 Kategori 6: Rammebetingelser.

Her ønsker jeg å vite hva slags kompetanse personalet har på tilvenning, har de utdanning, kurs eller om det har vært noe kompetanseheving på dette. Får personalet noe veiledning og om de ulike rammebetingelsene i barnehagen har noe å si for tilvenningsperioden (Intervjuguide punkt 27- 33).

4.6.1 Resultater, rammebetingelser.

Når det gjelder rammebetingelser, så sier intervjuperson 1 at de har en bygningsmessig gammel barnehage som setter noen begrensninger. De bruker vikarer ved sykdom, men at disse ikke har ansvar for tilvenningen. Det sier også intervjuperson 1, at de gjør mye for å skjerme de nye barna som begynner. Hun understreker at det er fint at de er fire på avdelingen, noe som gjør delingen lettere og de den første tiden så prioriterer styreren nok folk på jobb så

det settes også her inn vikarer og de prøver å bruke faste og kjente vikar er. Hun sier at det optimale for barnet hadde vært om de samme hadde vært på jobb hele tiden, men at det ikke lar seg gjøre på grunn av vaktssystemet. Hun sier at et løpende opptak gjennom hele året ikke er heldig, da barnegruppa aldri får satt seg helt sier hun, og at ettåringene reagerer veldig på dette i form av sjalusi og at de nesten kryper «inn i deg» for å få oppmerksomhet. Intervjuperson 2 nevner også løpende opptak, og sier at det skaper en utrygghet hos barna og at det er litt «tungt» for personalet å hele tiden bli avbrutt av en ny tilvenningsperiode, da dette går utover blant annet temaer det jobbes med på avdelingen.

4.6.2 Drøfting, rammebetingelser.

Her kommer det frem at rammebetingelsene har mye å si for tilvenningsperioden, begge legger vekt på å dele barnegruppa og at det kun er det faste personalet som har ansvaret for tilvenningen. Noe jeg anser som en trygg og god måte å gjøre det på med tanke på hva teorien sier, og at dette gjør det både stabilt og forutsigbart. Begge nevner at løpende opptak gjennom året ikke er gunstig da dette kan skape uro i barnegruppa. Her vil jeg trekke inn Winnicott (1985) som sier at «det er like farlig for et lite barn å falle ut av den voksnes tanker som å falle ut av den voksnes armer (referert i Abrahamsen, G og Mørkeseth, E.I, 2001, s. 141). Her tenker jeg på barna som allerede går i barnehagen, at de kanskje ikke får så mye oppmerksomhet som de burde ved gjentatte tilvenningsperioder gjennom året.

5. Oppsummering

Min problemstilling er:

Hvordan kan personalet legge til rette for en trygg og omsorgsfull tilvenningsperiode for ettåringen?

Jeg har i denne oppgaven forsøkt å finne svar på min problemstilling gjennom en kvalitativ undersøkelse i form av intervju med to pedagogiske ledere. Jeg har fått ny innsikt og tenker at jeg har kommet litt nærmere et svar på min problemstilling. Gjennom intervjuene kom det tydelig fram at intervjupersonene la stor vekt på;

- *Trygghet, tilknytning og omsorg i tilvenningsperioden.* Dette gjorde de ved å være nærværende, følge barnet tett den første tiden og dele barnegruppa for å skape trygghet og ro for ettåringen.
- *Overgangsobjekt og foreldresamarbeid* ble det lagt vekt på og at samarbeidet starter allerede ved det første møtet med barnehagen i forkant av tilvenningsperioden, og at et godt foreldresamarbeid er viktig for barnets trivsel i barnehagen. Det kom fram at det var godt for barnet å ha et overgangsobjekt i tilvenningsperioden.
- Det var ingen av intervjupersonene som brukte ordet primærkontakt, men begge var opptatt av at de hadde *faste personer som fulgte barnet tett den første tiden.* Dette for at barnet skulle få bli kjent med en person som skulle fungere som barnets tilknytningsperson når foreldrene ikke var tilstede.

Det kunne vært interessant og sett nærmere på hvordan det jobbes med tilvenning i et større omfang. For eksempel kunne jeg sett nærmere på hvordan det jobbes med tilvenning innad i personalgruppa, og om pedagogisk leder jobber noe med veiledning av personalet rundt dette. Det kunne vært interessant å benytte foreldrene som informanter da de har et annet ståsted enn personalet, noe som kan bidra til å se situasjonen med et annet syn. Men dette får eventuelt komme ved en senere anledning. Innledningsvis trakk jeg inn den nye rammeplanen og at den legger tydeligere føringer for hvordan vi skal jobbe med tilvenning i barnehagen. Dette er noe jeg synes er både viktig og noe som hadde vært interessant å sett nærmere på, da bemanningsnormen er uendret og det per dags dato er 14 barn og 4 ansatte på de aller fleste små barns avdelinger.

Etter å ha arbeidet med denne oppgaven så har jeg fått mer innsikt og økt kunnskap, noe som gjør at jeg gleder meg til å jobbe med tilvenning i praksis. En teori er kun verdifull og god dersom den praktiseres. Med denne oppgaven håper jeg kan inspirere alle som jobber i og med barnehage til å se viktigheten rundt tilvenning.

Litteraturliste

Abrahamsen, G. (2013). En god start i barnehagen: toleranse for avskjed i tårer og tid til det nødvendige. I Haugen, S., Løkken, G., & Røthle, M. (Red). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologisk og estetisk tilnærminger*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Bae, B. (2006). Perspektiver på barns medvirkning i barnehagen. I B. Bae, B.J. Eide, N. Winger & A.E. Kristoffersen, *Temaheftet om barns medvirkning*. [Oslo]: Kunnskapsdepartementet.

Bergsland, M.D., & Jæger, H. (red.). (2015). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk

Bjørnstad, E & Samuelsson, I. P. (2010). (Red). *Hva betyr livet i barnehagen for barn under tre år? En forskningsartikkel*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumentar/rapport-hva-betyr-livet-i-barnehagen-for/id681150/>

Broberg, M., Hagström, B., Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen: Hva betyr trygghet for lek og læring?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Brandtzæg, I., Torsteinson, S., & Øiestad, G. (2013) *Se barnet innenfra: Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforl.

Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. (5.utg.). Oslo: Gyldendal akademisk

Drugli, M.B. (2014). *Liten i barnehagen: Forskning, teori og praksis*. Cappellen Damm AS

Fagereng, K.M. (2015). *Velkommen til barnehagelivet: Oppstart og tilvenning for barn og voksne*. Oslo: Kommuneforl.

Glaser, V. (2013). *Foreldresamarbeid*. Oslo: Universitetsforl.

Hansen, M.B. (1999). *Velkommen til barnehagen*. Oslo: Pedagogisk forum

Haugen, S. (1998). *Omsorg og pedagogikk, Kvaliteten i barnehagetilbud for små barn*. (4. opplaget 2009). Gjøvik: Det Norske Samlaget

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Departementet.

Kunnskapsdepartementet. (2013). *Fremtidens barnehage*. (Meld. St. 24, 2012-2013). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-24-20122013/id720200/sec1>

Kunnskapsdepartementet. (2016, 03 august). *Flere får barnehageplass*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/flere-far-barnehageplass/id2508359>

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-rammeplan-for-fremtidens-barnehager/id2550263/>

Løkken, G. (2004). *Toddlerkultur. Om ett- og toåringers sosiale omgang i barnehagen*. Oslo: Cappelen akademiske forl.

Sandvik, N. (2007). *De yngste barnas medvirkning i barnehagen*. Hentet fra <https://www.ntnu.no/dokument/10458/19133685/sandvik2.pdf>

Tholin, K. R. (2008). *Yrkesetikk for førskolelærere*. Bergen: Fagbokforl.

Tholin, K. R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS

Ulla, B. (2011). *Omsorgens omfattende områder- kritiske refleksjoner om omsorg i barnehagen*. I A. M. Otterstad & J. Rhedding-Jones (Red.) *Barnehagepedagogiske diskurser*. Oslo: Universitetsforlaget.

Winnicott, D.W. (2005). *Playing and reality*. Pelican Books (First published in 1971)

Wolf, K. D. (2014). *Små barns lek og samspill i barnehagen*. Oslo: Universitetsforl.

Øiestad, G. (2011). *Selvfølelsen hos barn og unge*. Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide

Det første møte med barnehagen

- 1. Hvordan legger dere til rette for det første møte med barnehagen for både barn og foreldre
- 2. Hva anser dere som viktig ved det første møtet
- 3. Forventningssamtale
- 4. Hvilke punkter tar dere opp på samtalen

Tilvenningsperioden

- 5. På hvilken måte får man forberedt foreldrene på tilvenningen
- 6. Hvor tidlig starter dere med å forberede
- 7. Primærkontakt
- 8. Hvordan legger dere opp dagene
- 9. Er det noe dere legger ekstra vekt på under tilvenningsperioden
- 10. Legger dere opp dagene likt, eller ser dere an situasjonen og barnet
- 11. Tilvenningssamtale

Foreldresamarbeid

- 12. Hva synes du er viktig med foreldresamarbeid
- 13. På hvilken måte har dere foreldresamarbeid i barnehagen her
- 14. Uformelt samarbeid
- 15. Hente/ bringe samarbeid
- 16. Nettside/ facebook/ info skriv/ skriftlig info
- 17. Tenker du at forskjellige former for foreldresamarbeid har noen betydning for barnet i tilvenningsperioden
- 18. Og for barnets tilknytning
- 19. Forventninger fra foreldrene
- 20. Fra de ansatte til foreldrene

Omsorg

- 21. Hvordan legges det til rette for en god overgang fra hjemmet til barnehage hverdagen for de yngste barna?
- 22. Hvordan viser dere omsorg i løpe av tilvenningsperioden
- 23. Hva gjør dere hvis barnet savner foreldrene sine?

Overgangsobjekt

- 24. Er dette noe som barna har i barnehagen?

-
- 25. Fordelen med å ha et overgangsobjekt for barnet, og din erfaring med et overgangsobjekt i tilvenningsperioden?
 - 26. Tenker du at dette og trygghet for barnet har noen sammenheng?

Barnehagens rammebetingelser

- 27. Hvilke begrensninger og muligheter gi de ulike rammene på avdelingen?
- 28. Rom
- 29. Vikarer
- 30. Voksen tettheten
- 31. Inne/ ute arealet
- 32. Barnegruppas alder
- 33. Noen rammebetingelser for tilvenningsperioden dere synes er bra / ikke fullt så bra?

Eventuelt:

- Er det noe annet du synes er viktig når det gjelder tilvenningsperioden i barnehagen? Noe som jeg ikke har kommet inn på eller spurt om?

Vedlegg 2: Følgeskriv

Bachelor barnehagelærerutdanning våren 2017 - følgeskriv

I følge retningslinjene for barnehagelærerutdanning skal bacheloroppgaven legges til det siste studieåret. Den skal være profesjonsrettet og bygge på kunnskap fra ett eller flere av kunnskapsområdene og/eller fordypingen. Arbeidet med bacheloroppgaven skal øve studenten i å planlegge og gjennomføre et sjølstendig arbeid i tråd med faglige og metodiske krav og forskningsetiske retningslinjer.

I forbindelse med studiet trenger våre studenter mulighet til å komme ut i barnehager eller andre institusjoner for å samle inn empirisk materiale til bacheloroppgaven. Dette innebærer ingen forpliktelser for dere om veiledning. Datamaterialet vil bli behandlet etter barnehagens regler og gjeldende etiske regler i henhold til lov og forskrifter om anonymisering slik at ingen informasjon kan tilbakeføres til bestemte barnehager eller involverte enkeltpersoner.

Studentene skal ikke bruke metoder som har meldeplikt og krever godkjenning hos NSD.

Det bekreftes at student:.....

studium:

arbeider med bacheloroppgave på Barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Innlandet

Studentens veileder ved høgskolen er

Med vennlig hilsen

Høgskolen i Innlandet

Gunhild Tomter Alstad

Studieleder